



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่คาบเกี่ยวระหว่างจุดสุดท้ายของวัยเด็กและจุดเริ่มต้นของวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงชีวิตที่มีความสำคัญเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านกาย จิตใจและสังคม การหักเหชีวิตที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับชีวิตในวัยรุ่น สถาบันหลักในการพัฒนาคุณภาพของวัยรุ่นควบคู่ไปกับครอบครัว คือ โรงเรียนเพราะชีวิตส่วนใหญ่ของวัยรุ่นอยู่ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนมาก วัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ เด็กก่อนวัยรุ่น และเด็กวัยรุ่น เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุ 12 ถึง 19 ปี โดยประมาณ

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นระยะที่มีความสำคัญต่อชีวิตของวัยรุ่น เป็น การเตรียมตัว สำหรับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นและวางแผนอาชีพในอนาคต จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้วิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มในรูปแบบ การแสวงหาแนวทางสำหรับการเรียนรู้และการแก้ปัญหาต่าง ๆ การเรียนการสอนในโรงเรียน มัธยมศึกษาเน้นการค้นคว้า สืบรวจและการฝึกทักษะต่าง ๆ สำหรับการเรียนรู้โดยพิจารณาถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530 : 15-16) นักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาเมื่อเข้ามาใช้ชีวิตในโรงเรียนย่อมเกิดปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาที่เกิดจากตัววัยรุ่นเองหรือปัญหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับครู เพื่อนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยเฉพาะปัญหาการเรียนซึ่งจะเกี่ยวข้องกับนักเรียนเกือบตลอดเวลา ปัญหาการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากถ้านักเรียนเกิดปัญหาการเรียนและสามารถแก้ไขปัญหาก็จะประสบความสำเร็จในการเรียน ก็จะสามารถพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตต่อไป แต่ถ้านักเรียนเกิดปัญหาการเรียนและไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนของตนได้จะทำให้นักเรียนเกิดความ ท้อแท้ มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนและอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การสอบไม่ผ่าน

รายวิชาต่าง ๆ การหนีเรียน การลาออกกลางคันและเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถ ซึ่งความรู้สึกนี้อาจบั่นทอนการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนได้ ด้วยสาเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน วัยรุ่นใน โรงเรียนมัธยมศึกษาเพราะการ ได้ทราบถึงปัญหาการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนจะเป็นแนวทาง ในการช่วยเหลือและป้องกันปัญหาอย่างถูกต้องต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถานที่ที่มีนักเรียนวัยรุ่นอายุตั้งแต่ 11-18 ปี โดยประมาณ ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาพัฒนาการถือเป็นช่วงการพัฒนาบุคคลจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นใหญ่ โดยมีได้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางอายุและร่างกายเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการพัฒนาทางสังคมของ บุคคลในด้านต่าง ๆ ด้วย

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Psychosocial Theory) อีริกสันได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่าเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจและสังคมที่มีขั้น พัฒนาการอย่างต่อเนื่องและมีแบบแผน ข้อสันนิษฐานหลักของทฤษฎี คือ (Newman and Newman, 1986 : 84-86)

1. ในทุกขั้นตอนของชีวิต บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการ ทางสังคมของตนเอง บุคคลไม่ได้เพียงแต่ถูกบังคับจากสิ่งแวดล้อมแต่เขาใช้ประสบการณ์ของ ตนในการพัฒนาตนเอง โดยตรง
2. กลุ่มของสังคมจะกำหนดทิศทางการเจริญเติบโตของแต่ละบุคคลในแต่ละขั้นตอน ของชีวิต การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา ระบบการศึกษา ค่านิยมและเจตคติต่อสิ่ง ต่าง ๆ ได้รับการพัฒนารวมกันเข้าไปในชีวิตของบุคคล

อีริกสันแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาของบุคคลเป็น 8 ขั้นตอน จากวัยทารกถึงวัยรุ่นใหญ่ ตอนปลาย ลักษณะพัฒนาการแต่ละขั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านอายุ องค์ประกอบด้าน สิ่งแวดล้อมและงานตามพัฒนาการในแต่ละวัย ซึ่งกำหนดลักษณะผู้ประสบความสำเร็จหรือ

ล้มเหลวในพัฒนาการแต่ละขั้น รวมทั้งผลที่เกิดจากพัฒนาการนั้น ๆ ลักษณะพัฒนาการของบุคคล โดยทั่วไปจะเป็นผลของความสมดุลระหว่างลักษณะพัฒนาการทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จ และความล้มเหลว

งานตามพัฒนาการทางสังคมในช่วงวัยรุ่น ตามแนวคิดของอีริกสัน วัยรุ่นจะอยู่ในขั้นการรู้จักตนเองหรือการไม่รู้จักตนเอง (Sense of Identity VS. Sense of Identity Diffusion) อายุอยู่ในช่วง 12-17 ปี ในวัยนี้ร่างกายของเด็กจะเจริญและมีวุฒิภาวะเข้าสู่วัยรุ่น มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจนเด็กสับสน เด็กวัยนี้จึงต้องการรู้จักตนเอง เป็นตัวของตัวเอง แสวงหาเอกลักษณ์ของตน อีริกสันได้เปรียบเทียบระยะวัยรุ่นนี้ว่าเป็นระยะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองบทบาทต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มเป็นผู้ใหญ่อย่างจริงจัง สิ่งที่เด็กต้องรู้จักและปรับตัว คือ

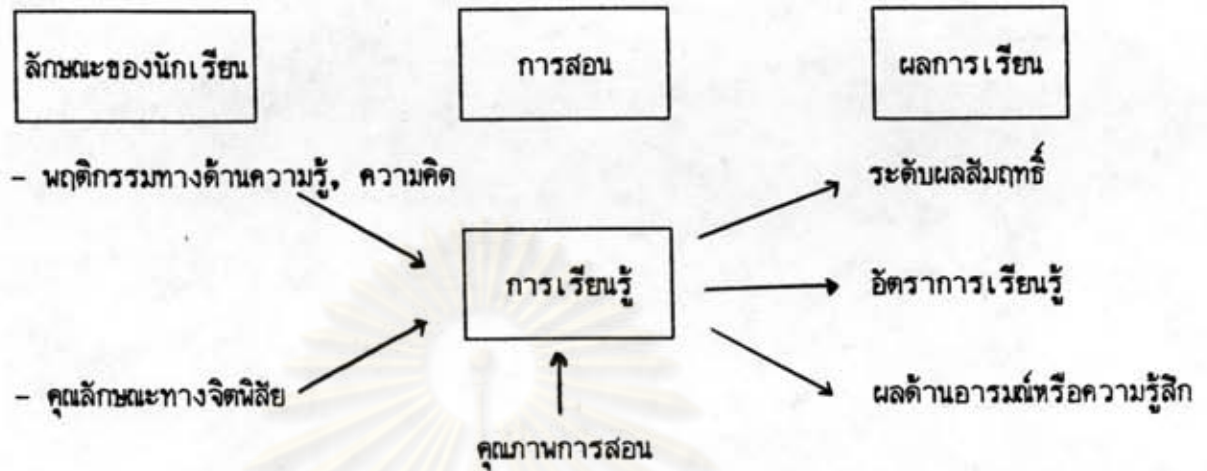
1. การใช้เวลาอย่างถูกต้องและมีประโยชน์
2. กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. ทดลองบทบาทต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดให้
4. รู้จักการตั้งความหวังในการทำงานให้ได้ผลสำเร็จ
5. พัฒนารูปแบบทางเพศให้เหมาะสมตามกฎหมายและค่านิยมของสังคม
6. รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม
7. สร้างอุดมคติเป็นของตนเองและรู้จักพิจารณาเปรียบเทียบศึกษาอุดมคติของผู้อื่น

ทั้ง 7 ลักษณะถ้าเด็กได้ทดลองเพื่อหาประสบการณ์ก็จะทำให้เด็กวัยรุ่นสามารถรู้จักตนเอง สามารถแก้ปัญหาและปรับตัวได้สำเร็จ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กไม่ได้พัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน ก็จะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาในขั้นตอนนี้ เด็กจะสับสนในบทบาทตนเองและเกิดปัญหาในการเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตซึ่งมีผลต่อพัฒนาการในขั้นต่อไป จึงต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียน

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จในการเรียน ในระยะหลังมีการศึกษาองค์ประกอบที่ไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนกันอย่างกว้างขวาง องค์ประกอบด้านนี้มีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างไร ตามแนวคิดของเบนจามิน เบลูม (Bloom, 1982 : 167-178) ได้เสนอทฤษฎีการเรียนในโรงเรียนดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียน



ที่มา : Human Characteristics and School Learning : 1982 : 11

จากแนวมูมิ บลูม (Bloom) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนใน 3 ลักษณะ คือ

1. พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิด (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนมาก่อนซึ่งประกอบด้วย ความถนัด พื้นความรู้เดิมของผู้เรียน เป็นต้น
2. คุณลักษณะทางจิตนิสัย (Affective Entry Characteristics) หมายถึง แรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความสนใจในวิชาที่เรียน ความกระตือรือร้นที่มีต่อการเรียน เจตคติต่อวิชาที่เรียน เจตคติต่อโรงเรียนและระบบการเรียน การยอมรับความสามารถของตนเอง เป็นต้น คุณลักษณะนี้อาจเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้
3. คุณภาพการสอน (Quality of Instruction) ประกอบด้วย การชี้แนะ (Cues) หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้นักเรียน ทราบการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (Participation) การเสริมแรงจากครู (Reinforcement) การให้ข้อมูลย้อนกลับหรือการให้นักเรียนรู้ผลการกระทำของตนเอง (Feed back) และการแก้ไขข้อบกพร่อง (Corrective)

พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิด มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 50 อีกร้อยละ 50 เป็นความแปรปรวนที่เหลือที่เกิดขึ้นภายหลังการควบคุมตัวแปรด้านความรู้ ความคิดแล้ว

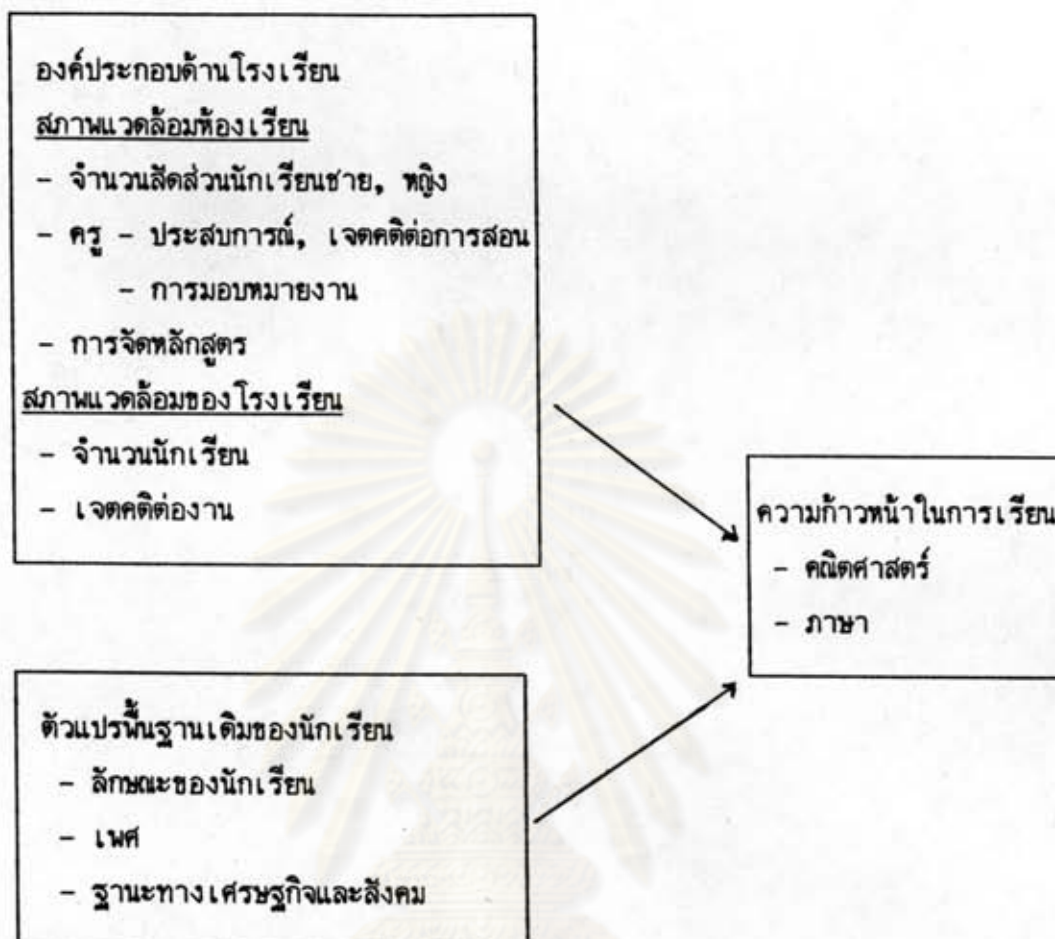
การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะทางด้านจิตนิสัยและทางด้านคุณภาพการสอนมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน คือ ร้อยละ 25 ส่วนอีกร้อยละ 75 เป็นความแปรปรวนส่วนที่เหลือ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด รวมกับคุณลักษณะทางด้านจิตนิสัย มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ร้อยละ 65 อีกร้อยละ 35 เป็นความแปรปรวนส่วนที่เหลือและเมื่อรวมตัวแปรทั้ง 3 ด้านเข้าด้วยกันจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนได้ร้อยละ 90 ส่วนอีกร้อยละ 10 เป็นความแปรปรวนส่วนที่เหลือ

การศึกษาของบลูมชี้ให้เห็นว่าผลการเรียนของนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในด้านตัวนักเรียน คุณภาพการสอนของครู รวมทั้งองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือองค์ประกอบ 2 ประการดังกล่าว

แบรนด์สมา และนูเวอ (Brandsma and Knuver, 1989 : 177) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน โดยศึกษาองค์ประกอบด้านภูมิหลังของนักเรียน (Student Background Characteristics) ลักษณะของโรงเรียนและชั้นเรียน พบว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนมีดังนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

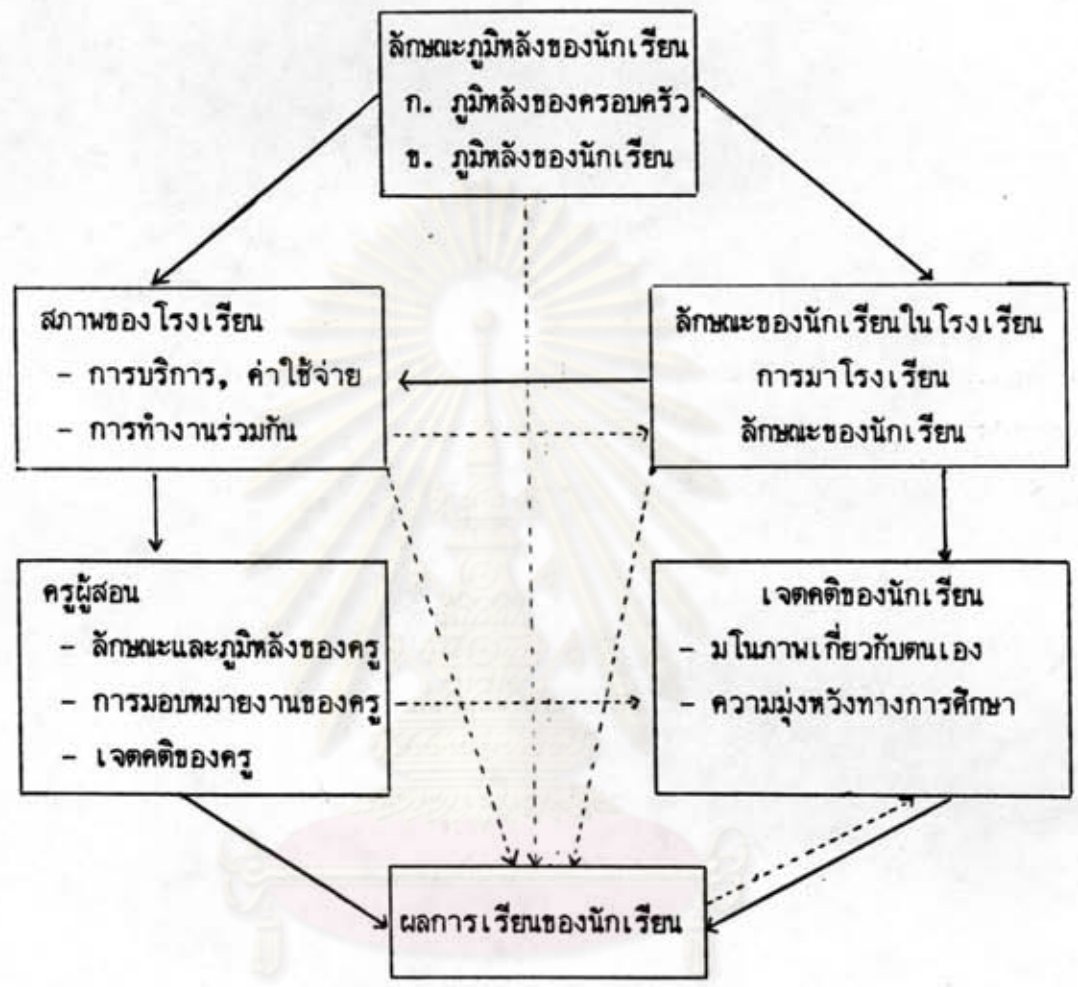


ที่มา : International Journal of Educational Research V. 13
1989 : 780

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะองค์ประกอบด้านโรงเรียนและลักษณะองค์ประกอบด้านตัวนักเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรด้านพื้นฐานเดิมของนักเรียน เช่น สติปัญญา เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนประสบความสำเร็จในการเรียน

กลาสแมน และบิเนียมินอฟ (Glassman & Biniaminov, 1981 : 536-537) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน โดยศึกษาองค์ประกอบด้านลักษณะภูมิหลังของนักเรียน (Student Background Characteristics) ลักษณะของนักเรียนในโรงเรียน (School related Student Characteristics) เจตคติของนักเรียน

(Student Attitudes) สภาพโรงเรียน (School conditions) และด้านครูผู้สอน (Instructional Personal) พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนมีดังนี้



————> ผลทางตรงที่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 - - - - -> ผลทางตรงที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่มา : Glassman & Binjaminov จาก Review of Educational Research ; 1981 : 536 - 537

จากแผนภูมิต้องว่า ลักษณะภูมิหลังของนักเรียนเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญในการส่งผลโดยตรงต่อลักษณะของนักเรียนในโรงเรียน สภาพของโรงเรียนและเจตคติของนักเรียน ในด้านองค์ประกอบที่ส่งผล โดยตรงต่อการเรียนของนักเรียน คือ ครูผู้สอนและ

เจตคติของนักเรียน นอกจากนั้นลักษณะภูมิหลังของนักเรียน ลักษณะของนักเรียนในโรงเรียน และสภาพของโรงเรียนก็มีอิทธิพลโดยตรงต่อองค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อการเรียนของนักเรียน

ตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านตัวผู้เรียน องค์ประกอบที่เกี่ยวกับครูและองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียน ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนหรือประสบปัญหาในการเรียนหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังกล่าวซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียน ของผู้เรียนนอกเหนือจากความสามารถทางสติปัญญา พื้นความรู้เดิมและความถนัดทางการเรียน ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญอื่น ๆ เช่น

1. นิสัยทางการเรียน

นิสัยทางการเรียน หมายถึง วิธีการที่บุคคลได้ฝึกฝนจนเป็นนิสัย โดยเฉพาะวิธีการทำงานและการใช้เวลาอย่างเหมาะสมซึ่งอาจจะทดแทนความสามารถทางสติปัญญาได้ ถ้าผู้เรียนมีวิธีการเรียนที่ถูกต้องและใช้เวลาในการเรียน การทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม ดังที่ จาโคโบวิทซ์ (Jakobovitz, 1971 : 115 - 116 อ้างถึงใน ชเนติ สวัสดิ์ถรณ์ 2526 : 30) จัดให้นิสัยทางการเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งทางด้านความมานะบากบั่นแรงจูงใจและนิสัยทางการเรียนจะมีบทบาทต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 33 แนวคิดนี้สอดคล้องกับ แมดดอกซ์ (Maddox, 1965 : 8) ที่เสนอว่า ยุทธวิธีการเรียนและนิสัยการเรียน หมายถึง ความมานะพยายามและกลวิธีการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจะมีส่วนทำให้เกิดความสำเร็จในการเรียนได้ประมาณร้อยละ 30 ถึงร้อยละ 40

นิสัยทางการเรียนมีอิทธิพลต่อผลการเรียนมากพอสมควรดังงานวิจัยของ ระนิทร์ โนธิศรี (2521 : 91) ที่ศึกษาสาเหตุการสอบตกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 56 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญของ การสอบตกตามความคิดเห็นของครูประจำชั้นและนักเรียนที่สอบตก คือ สาเหตุที่เกี่ยวกับสติปัญญาและวิธีการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนจะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดำ หรือสติปัญญาเชื่องช้าไม่ทันเพื่อน นอกจากนั้นยังไม่สนใจเรียนตั้งแต่เริ่มต้น ไม่กล้าซักถามเมื่อเรียนไม่รู้เรื่อง ไม่ทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว

2. วิธีการเรียน

วิธีการเรียนที่ดีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ
สุปาณี สันธิรัตน์ (2531 : 80-88) ได้เสนอวิธีเพิ่มสมรรถภาพในการเรียนพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การสร้างตารางเรียนประจำสัปดาห์ โดยการจัดตารางเวลาในการเรียนของตนว่าช่วงเวลาใดจะเป็นเวลาในการเรียน การทำรายงาน การทำการบ้าน การทบทวนบทเรียน การพักผ่อน รวมทั้งการเตรียมบทเรียนล่วงหน้าและการเตรียมสอบ

2. จัดสิ่งที่มีารบวณสมาธิขณะศึกษา ได้แก่ การจัดสิ่งที่มีารบวณสมาธิทางสายตา เช่น การจัดโต๊ะหนังสือให้เป็นระเบียบ การจัดสิ่งที่มีารบวณสมาธิทางหู เช่น การเปิดวิทยุขณะอ่านหนังสือ อาจเป็นการรบกวนสมาธิในการเรียน โดยเฉพาะถ้ารายการที่เปิดฟังนั้นเป็นรายการตลกหรือรายการสนทนา เป็นต้น

3. สร้างคำถามในสิ่งที่ตนไม่เข้าใจ

4. อ่านทบทวนบทเรียนภายหลังเรียนจบในเนื้อหานั้น ๆ

5. ศึกษาข้อสอบเก่าเพื่อดูแนวข้อสอบว่ามีลักษณะใด ลักษณะคำถามเป็นประเภทใด เนื้อหาของข้อสอบเน้นเกี่ยวกับเรื่องใดเป็นพิเศษ

เสนท์ สุภัทรพันธ์ (2529 : 30 - 35) ได้เสนอแนะสิ่งที่จะช่วยให้การเรียนได้ผลยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แรงจูงใจ (Motivation) คือ แรงผลักดันที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนและเรียนได้ เป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกของการเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนทำได้โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ทำให้นักเรียนสนใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียน

2. การแสดงตอบต่อการเรียน (Reaction) การเรียนจะได้ผลมากน้อยเพียงใดย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับผลตอบที่มีต่อการเรียนนั้น ถ้าผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการเรียนย่อมจะเรียนได้ดีกว่าผู้ที่ไม่พร้อม ผลการเรียนที่ได้จึงมากน้อยต่างกัน

3. ความแน่วแน้อยู่กับการเรียน (Concentration) การเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความตั้งใจแน่วแน้อยู่กับการเรียน คือ มีความพร้อมที่จะเรียน มีความอยากเรียน มีความสนใจในวิชานั้น ๆ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเรียน คือ สิ่งแวดล้อม เสียงอึกทัก แสงสว่างพอดี มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

4. การจัดลำดับเรื่องที่เรียน (Organization) คือ การจัดลำดับเรื่องที่เรียนให้เป็นหมวดหมู่ ก่อนหลัง เพื่อให้การเรียนไม่สับสน เข้าใจง่าย

5. ความเข้าใจ (Comprehension) การเข้าใจเรื่องที่จะเรียนว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไร สามารถจับประเด็นสำคัญในเรื่องที่จะเรียนซึ่งทำได้โดย

- ก. ศึกษาวิชานั้นล่วงหน้าก่อนถึงชั่วโมงเรียน
- ข. ถามเมื่อไม่เข้าใจหรือสงสัย
- ค. อ่านข้อความจากหนังสือเรียนอย่างละเอียดจะทำให้เกิดความเข้าใจ
- ง. ทดสอบตนเอง เพื่อจะได้รู้ว่าตนเองเข้าใจถูกต้องเพียงไร

6. การทบทวน (Repetition) วิธีที่จะช่วยในการทบทวนเพื่อเป็นการย้ำไม่ให้ลืมเรื่องที่เรียนไปแล้วทำได้โดย การจดบันทึกสั้น ๆ ในจุดที่สำคัญ การขีดเส้นใต้ซึ่งเหมาะกับการอ่านหนังสือเพราะ จะทำให้ตรวจสอบสาระสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ได้สะดวก ประหยัดเวลาในการทบทวน ประการสุดท้ายคือ การสรุปเป็นการสรุปเรื่องสำคัญในวิชานั้น ๆ ให้รวบรวมไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทบทวนบทเรียนและการเตรียมตัวสอบ

ข. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับครู

การเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ผู้สอนมีหน้าที่จะต้องทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ทางการเรียนที่กำหนดไว้ จุดประสงค์ใดที่ประเมินแล้วยังไม่บรรลุผลก็เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องจัดการสอนจนกว่าผู้เรียนจะสามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกจุดประสงค์ การเรียนรู้ทุกจุดประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนในปัจจุบันอยู่บนพื้นฐานความเชื่อมั่นที่ว่านักเรียนร้อยละ 80 สามารถจะเรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ถ้าครูผู้สอนได้มีการจูงใจผู้เรียน ได้ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี ได้ให้เวลาแก่นักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน และถ้าการเรียนการสอนนั้นได้ดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2530 : 193 - 198) การช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนจึงเป็นหน้าที่ของครูโดยตรง

เดวิส (Davis, 1982 อ้างถึงในสัมภาษณ์ ฉัตรบุณญา, 2529 : 18-22) ได้กล่าวถึง สภาพการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากตัวครูซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเรียนของนักเรียนดังนี้

1. บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจต่อห้องเรียน ความพึงพอใจต่อครูผู้สอนและบุคลิกภาพของครูมีผลต่อการเรียนของนักเรียน ครูที่มีบุคลิกภาพอบอุ่น นักเรียนจะเรียนได้ดีมากกว่าครูที่ขาดความเอาใจใส่ต่อนักเรียน

2. วิธีการหรือลักษณะของครูมีผลต่อการเรียนของนักเรียน ครูที่ดีคือครูที่มีลักษณะมุ่งมั่น มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ มีเป้าหมายประสงค์และมีการจัดระเบียบและควบคุมชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด ลักษณะของครูเช่นนี้จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

ความคิดเห็นของนักเรียนวัยรุ่นเกี่ยวกับครู

จากการวิจัยของเทย์เลอร์ (Taylor 1962 cited in Nash, 1978 : 63-68) ใช้มาตราส่วนประมาณค่าในการวัดความคิดของเด็กที่มีต่อครู โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการสอน ระเบียบวินัย คุณสมบัติส่วนบุคคลและการจัดการเรียนการสอนของครู มาตราส่วนที่ใช้ในการวัดพัฒนามาจากการวิเคราะห์เนื้อหาเรียงความของนักเรียน สิ่งที่นักเรียนประเมินสูงสุด คือ การสอนของครู เด็กส่วนใหญ่จะให้คะแนนครูที่ดี คือ ผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความยุติธรรม มีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี สามารถอธิบายสิ่งที่ยากช่วยเหลือนักเรียนและมีน้ำใจ

แนช (Nash, 1978 : 65) พยายามที่จะหาคำตอบว่าความคาดหวังของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูเป็นอย่างไร การศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นอายุ 12 - 13 ปี นักเรียนได้รับการสัมภาษณ์โดยนักเรียนได้รับบัตร 3 ใบ ซึ่งเขียนชื่อครูไว้ในบัตรแต่ละใบ ให้นักเรียนเขียนลักษณะของครู ตามความคิดของนักเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนคาดหวังให้ครูผู้สอนสอนเฉพาะวิชาและมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน ครูควรให้ความช่วยเหลือและอธิบายเมื่อนักเรียนพบสิ่งที่ยากหรือสิ่งที่ไม่เข้าใจในงานหรือบทเรียน นักเรียนประทับใจครูที่สอนได้คล่องแคล่วและชี้จุดสำคัญในบทเรียนอย่างชัดเจน นักเรียนทุกคนต้องการความยุติธรรม การลงโทษควรมีการว่ากล่าวตักเตือน 1 หรือ 2 ครั้งก่อนการทำโทษ ครูไม่ควรทำโทษนักเรียนทุกคนเพราะความผิดของนักเรียนบางคน ครูควรมีความเป็นมิตร พูดจาไพเราะและมีความเป็นกันเอง ไม่วางอำนาจในชั้นเรียน

จากงานวิจัยของแนช (Nash) ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คำตอบที่ได้จากนักเรียนจะ ระบุลักษณะกว้าง ๆ ของครูตามความคิด ความคาดหวังของนักเรียนแต่ยังไม่ได้แยกความ แตกต่างในด้านตัวแปรนักเรียนที่ตอบ แกรี เอ็ม อินเจอร์ซอล และแอนโทนี่ เจ สตรีการี (Ingersoll and Anthony Strigari, 1983 : 183 - 188) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วัยรุ่นมองครู (Adolescents View Teachers) โดยศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการสอน ของครูตามความคิดของวัยรุ่น ใช้ตัวแปรอายุของนักเรียนที่มีต่อการรับรู้บทบาทของครู กลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นตั้งแต่ระดับ (Grade) 6 ถึงระดับ 12 เครื่องมือที่ใช้ คือ คำถาม ปลายเปิด 6 ข้อ ให้นักเรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ ในการประเมินความคิดและเจตคติของ ผู้ตอบแต่ละคน นักเรียนทุกคนจะต้องเขียนตอบข้อละ 3 ประโยค ใช้เวลา 3 นาทีต่อ 1 ข้อ คำถามเพิ่มเติมที่นักเรียนทุกคนต้องตอบ คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสอนคืออะไร คำตอบจะ บันทึกแบบคำต่อคำลงในคอมพิวเตอร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบความสัมพันธ์ของเพศของกลุ่มตัวอย่างต่อการรับรู้บทบาท ของครู ระดับชั้นมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบในการรับรู้บทบาทของครู ส่วนความคิดของ นักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูแตกต่างกันไปตามอายุของนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียนระดับ 6 มีความคิดเห็นต่อครูว่าเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดความ สัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูควรเป็นผู้สอนนักเรียนเข้าใจดี ควรมีความอดทนและรู้จัก กาลเทศะ

2. นักเรียนระดับ 8 มีความคิดเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสอน คือ การที่ครู ให้นักเรียนได้ฝึกในสิ่งที่ครูสอน ไม่ตะคอกเมื่อนักเรียนทำผิด ครูต้องเข้าใจนักเรียนแต่ละคน และเข้าใจนักเรียนทุกคน

3. นักเรียนระดับ 10 มีความคิดเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสอน คือ การที่ครู แสดงให้เห็นถึงวิธีการเรียนว่าควรจะเป็นอย่างไรและนักเรียนจะจำวิธีนั้นไปใช้ นักเรียนให้ ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การนับถือซึ่งกันและกัน รูปแบบการสอน และอารมณ์ขันของครู นักเรียนชอบครูที่เป็นกันเอง ไม่ชอบการควบคุม ครูควรยอมรับในคุณค่า ของนักเรียนและคำนึงถึงอิสรภาพส่วนบุคคล

4. นักเรียนระดับ 12 ส่วนใหญ่จะเขียนบรรยายถึงครูในด้านความเห็นอกเห็นใจ ครู นักเรียนตระหนักถึงธรรมชาติของครูและนักเรียนในการจัดชบวนการสอน สิ่งที่สำคัญที่สุด ในการสอน คือ ครูมีความสนใจนักเรียน ถ้าครูปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในการสอนถึงแม้ว่าชั้น เรียนจะดีและน่าสนใจ การจัดการเรียนการสอนก็ไม่ประสบความสำเร็จ

ความคิดเห็นและความคาดหวังของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทและหน้าที่ของครูจากงานวิจัยข้างต้นมีส่วนที่คล้ายคลึงกันในด้านต่อไปนี้ ด้านบุคลิกภาพของครู นักเรียนต้องการครูที่มีความเป็นกันเอง มีความอดทน ด้านพฤติกรรมการสอน นักเรียนต้องการให้ครูมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน มีความยุติธรรมและให้ความสนใจนักเรียนทุกคน จากงานวิจัยพบว่า ตัวแปรอายุและระดับชั้นของนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นที่นักเรียนมีต่อครู นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นแตกต่างจากนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนเพศของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของครู

ค. อิทธิพลเพื่อนต่อผลการเรียน

กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นแต่ในด้านที่เกี่ยวกับผลการเรียน โคลแมน (Coleman 1971 cited in Newman, 1986 : 341) ได้ทำการวิเคราะห์เด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาและเสนอว่า กลุ่มเพื่อนไม่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนแต่จะมีอิทธิพลต่อความต้องการหรือไม่ต้องการจะเรียนของนักเรียนวัยรุ่น เช่น กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อนักเรียนวัยรุ่นในการได้มาซึ่งระดับคะแนนที่ดี การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นอกจากนี้ แดนิโซ (Daniso 1975 cited in Newman, 1986 : 345) พบว่า ความใกล้ชิดของสมาชิกในกลุ่มเพื่อนเป็นตัวทำนายถึงระดับผลการเรียนของนักเรียนได้มากกว่าคะแนนความถนัด เชื้อชาติ เพศ

ง. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียนได้แก่

1. บรรยากาศในชั้นเรียน

มีส่วนเสริมสร้างให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะสภาพห้องเรียน ตัวนักเรียน ตัวครู ตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอน (บุญเรือน หุ่นดี, 2531 : 25-28) บรรยากาศในชั้นเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนอย่างไร กอบกุล รังสิยะโรจน์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลางในเขตบริการการศึกษา 8 เขต จำนวน 320 คน ผลการวิจัย

พบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 องค์ประกอบด้านโรงเรียน ได้แก่ สภาพห้องเรียนใน ชั่วโมงการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

2. ขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง จำนวนนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนและขนาดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (Newman & Newman, 1986 : 350) ส่วนมากจะมีการจัดอย่างเป็นระบบเพราะมีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนในโรงเรียน ขนาดของโรงเรียนจะไม่มี ความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ระหว่างโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 2,500 คน และโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 4,000 คน ความแตกต่างจะเห็นได้ชัดเมื่อโรงเรียนขนาดเล็กถูกนำมา เปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ (Newman, 1986 : 351)

ขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการเรียนของนักเรียนตั้งงานวิจัยของ สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ (2521) ศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคกลาง โดยศึกษาจากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2520 จำนวน 704 คน โดยใช้ วิชาภาษาไทยเป็นเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของโรงเรียนที่สังกัด อัตราร้อยระหว่างครู กับนักเรียน วุฒิชของครู ฯลฯ มีผลต่อการเรียนวิชาภาษาไทย เช่นเดียวกับที่ อูรี ลัมพิสัทธ์ (2526) ได้ทำวิจัยองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาเพื่อพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 398 คน โดยกำหนดตัวพยากรณ์ 35 ตัวที่ไม่ใช่ความสามารถ ทางสติปัญญา ผลการวิจัยพบว่าขนาดของโรงเรียนเป็นตัวพยากรณ์ตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับ การเรียนคณิตศาสตร์

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการ คือ ตัวนักเรียน ครูผู้สอน เพื่อนและสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันในการช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และขจัดปัญหาการเรียนที่จะเกิดขึ้น

ลักษณะปัญหาการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียน สรุปรายละเอียดของปัญหาการเรียนได้ว่า นักเรียนมักจะมีปัญหาในด้านต่อไปนี้ (กุลยา แสงเดช, 2518 : 51-53 ; นิภา พงศ์วิรัตน์, 2520 : 49 - 50 ; ระนิทร์ โพธิ์ศรี, 2521 : 90 - 93 ; หุนสุข จิตรนิพันธ์, 2521 ; นงศ์นิต สันต์สฤติย์, 2530 : 27 - 30)

1. ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาการเรียนวิชาต่าง ๆ ปัญหาการเรียนอ่อนและกวดการสอบตก ปัญหาการขาดทักษะทางการเรียน ไม่มีแนวทางในการเรียน ไม่รู้จักแบ่งเวลาในการเรียนมีวิธีการเรียนที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่กล้าซักถามเมื่อเรียนไม่รู้เรื่อง

2. ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาการหนีเรียน ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ปัญหาการหลุดหน้าชั้นเรียน เช่น การรายงาน การแสดงความคิดเห็น ปัญหาการขาดความพึงพอใจในการเรียน การเลือกเป็นสมาชิกชุมนุม การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ได้แก่ ครูไม่เอาใจใส่การสอน ครูไม่มีความยุติธรรม ครูประพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่อนักเรียน

4. ปัญหาความไม่พอใจสภาพทั่วไปของโรงเรียน เช่น สภาพแวดล้อมของห้องเรียนมีเสียงรบกวน ข้อบังคับหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่โรงเรียนนำมาใช้อย่างเข้มงวด

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ปัญหาการเรียน หมายถึง สภาพการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ทำให้นักเรียนไม่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากปัญหา 3 ประการใหญ่ ๆ คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น การขาดความสนใจในการเรียน ไม่มีวิธีการเรียนที่ดี เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับครู เช่น พฤติกรรมการสอนของครู บุคลิกภาพของครูและปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ปัญหาการเรียนเป็นปัญหาสำคัญของผู้ที่อยู่ในวัยเรียน เมื่อเกิดปัญหาการเรียนย่อมบั่นทอนพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสังคม เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ดังนั้นนักเรียนที่มีปัญหา

การเรียนจึงต้องพยายามหาวิธีการแก้ปัญหาการเรียน ของตนเพื่อให้การเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหามีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการดำเนินชีวิต บุคคลจะมีชีวิตที่เป็นสุขหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ตามแนวความคิดของนักจิตวิทยา สรุปได้ว่า ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อสภาพความเป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังของบุคคลแตกต่างกัน หรือปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำการใด แต่มีอุปสรรคทำให้ไม่สามารถไปถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเกิดปัญหาในลักษณะใดก็ตามบุคคลจะพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไปเพื่อจะได้สามารถไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ การแก้ปัญหามีรูปแบบที่แตกต่างกันตามความเชื่อของนักจิตวิทยาแนวคิดต่าง ๆ

1. วิธีการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ คาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers)

คาร์ล โรเจอร์ส นักจิตวิทยาการปรึกษาได้เสนอวิธีให้คำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีความสามารถในการค้นหาสิ่งที่ทำให้ตนเองวิตกกังวล ไม่มีความสุข และสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านั้นเพื่อความสุขของตน (Nye, 1981 : 111 - 113) บุคคลรับรู้ตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับและจากปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยประเมินจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บุคคลที่มีปัญหาและสามารถปรับตัวได้ตามแนวคิดของ คาร์ล โรเจอร์ส คือ ผู้ที่รู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ส่วนบุคคลที่มีปัญหาและปรับตัวไม่ได้ มักมีสาเหตุจากอารมณ์และความรู้สึกของตนเนื่องจากเกิดความไม่สอดคล้อง (Incongruence) ระหว่างความรู้สึกที่มีต่อตนเองและสิ่งที่ตนเองประสบ ก่อให้เกิดปัญหาเกิดความกังวลใจ มีกลวิธีป้องกันจิตใจของตนเองในการแก้ปัญหา เช่น การหนีความจริง การหนีจากความคาดหวังของสังคม ฯลฯ

2. วิธีการแก้ปัญหาตามแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัล (Gestalt)

ตามแนวคิดแบบจิตวิทยาเกสตัล ได้พิจารณามนุษย์ในลักษณะที่มนุษย์สามารถจัดระบบชีวิตและแก้ปัญหาของตนเองได้ การพิจารณาของมนุษย์ในลักษณะรวม (Whole) อันประกอบด้วยหลายส่วน ซึ่งรวมแล้วเป็นลักษณะของบุคคลเฉพาะตัวซึ่งแตกต่างจากบุคคลอื่น มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น ทฤษฎีนี้กล่าวถึง ขบวนการทางความคิดของบุคคลและการรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เก่าและใหม่ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมและการแก้ปัญหา โดยเน้นการแก้ปัญหาในปัจจุบันมากกว่าการคิดถึงอดีตและอนาคต

แพสสันส์ (Passon 1975 อ้างถึงใน วัชรวิ ทรัพย์มี, 2533 : 85) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาของบุคคลตามแนวคิดของเกสตัล ดังนี้ คือ

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลพยายามปรับสิ่งแวดล้อมแทนที่จะจัดการปัญหาด้วยตนเองหรือแทนที่จะฟังตนเอง
2. ปัญหาเกิดจากการที่บุคคลคิดแต่สภาพการณ์ในอดีตที่ก่อให้เกิดปัญหามากกว่าใช้เวลาในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบัน
3. ปัญหาเกิดจากการที่บุคคลติดแน่นอยู่กับความคิดเดิมเพียงด้านเดียวของตนเองจนไม่สามารถช่วยตนเองในการแก้ปัญหาได้ เช่น นักเรียนที่คิดว่าตนเองสติปัญญาไม่ดีจึงไม่สามารถสอบผ่านได้ ความคิดนี้ทำให้บุคคลไม่พยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตน

วิธีการแก้ปัญหาตามแนวคิดนี้มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา เช่นเดียวกับแนวคิดของโรเจอร์ (Carl Rogers) คือ ให้บุคคลที่มีปัญหายอมรับความจริง ไม่หนีปัญหา กล้าเผชิญปัญหาและตระหนักต่อสาเหตุของปัญหาโดยพิจารณาสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบและลงมือแก้ปัญหา วิธีการนี้เป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้ที่มีปัญหากลับสู่สภาวะปัจจุบัน ของปัญหาและใช้ศักยภาพของตนในการแก้ปัญหา วิธีการที่ใช้ในแนวคิดนี้มีหลายวิธี เพื่อให้บุคคลได้มองเห็นสภาพการณ์ของปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ

3. วิธีการแก้ปัญหาตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม

พฤติกรรมเป็นจำนวนมากของมนุษย์ได้จากการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาที่เช่นกัน แนวคิดพฤติกรรมนิยม มีหลักการในการพิจารณามนุษย์ คือ มนุษย์สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนได้ พฤติกรรมแก้ปัญหาใช้หลักการเรียนรู้เป็นวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมใดนำความพอใจมาให้คนเราจะใช้วิธีการนั้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำอีก

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977 : 10) ให้แนวคิดที่สำคัญว่า การเรียนรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับข้อมูลต่าง ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม โดยจะมีกระบวนการจำและนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตาม การแสดงออกของพฤติกรรมจึงได้มาจากการสังเกตและกระบวนการเลือกแบบอย่างที่เหมาะสมมาใช้

สาเหตุการเกิดพฤติกรรมตามแนวคิดนี้ คือ (Bandura, 1977 : 17-22)

1. เรียนรู้จากผลการตอบสนอง (Learning by Response Consequence)

บุคคลเรียนรู้การกระทำของตนจากประสบการณ์ตรง โดยจะเรียนรู้ว่า การกระทำสิ่งใดได้ผลทางบวกหรือได้ผลทางลบ พฤติกรรมจึงเกิดขึ้นจากผลของการกระทำโดยมนุษย์ การตอบสนองผลการกระทำขึ้นอยู่กับความสนใจและการเสริมแรง

2. เรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) หรือการเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling) เป็นการสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งอาจเป็นบุคคลในสังคมนั้น กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การรับรู้ตัวแบบจากสิ่งแวดล้อม บุคคลจะเรียนรู้โดยการสังเกต พฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งตัวแบบจะต้องมีลักษณะน่าสนใจ และผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับรู้

2.2 ผู้เรียนนำการรับรู้ที่เข้าสู่อะบบความคิดของตน

2.3 ผู้เรียนจดจำการกระทำของตัวแบบไว้

2.4 ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามที่ได้สังเกตจากตัวแบบ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมตามแบบนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนมีมากน้อยเพียงใด ได้แก่ การฝึกฝน วุฒิภาวะ เป็นต้น การแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบขึ้นอยู่กับค่านิยม ของผู้เรียนว่าให้การยอมรับพฤติกรรมนั้นหรือไม่ และยังขึ้นอยู่กับผลที่คาดว่าจะได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้น

4. วิธีการแก้ปัญหาตามแนวคิดของดิวอี้

ดิวอี้ (Dewey) ได้เสนอขั้นตอนในการแก้ปัญหาของบุคคล ตามลำดับดังนี้ คือ

1. **ขั้นเตรียมการ (Preparation)** หมายถึง ขั้นในการตั้งปัญหาหรือค้นปัญหาว่าปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้น ๆ คืออะไร
2. **ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)** หมายถึง ขั้นในการพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุที่สำคัญของปัญหาหรือสิ่งใดที่ไม่ใช่สาเหตุที่สำคัญของปัญหา
3. **ขั้นการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา (Production)** หมายถึง ขั้นในการพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุที่สำคัญของปัญหาหรือสิ่งที่ไม่ใช่สาเหตุที่สำคัญของปัญหา
4. **ขั้นการตรวจสอบผล (Verification)** หมายถึง ขั้นการตรวจสอบผลลัพท์ที่ได้จากการเสนอวิธีแก้ปัญหา ถ้าพบว่าผลที่ได้รับนั้นยังไม่ใช้ผลที่ถูกต้องก็มีการเสนอวิธีแก้ปัญหาใหม่ จนกว่าจะได้วิธีที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุด
5. **ขั้นการนำไปประยุกต์ใหม่ (Revification)** หมายถึง การนำวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสข้างหน้า เมื่อพบเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกับปัญหาที่เคยพบเห็นมาแล้ว

วิธีการแก้ปัญหาตามแนวทฤษฎี ดังกล่าวข้างต้นจะมีความแตกต่างกัน ทฤษฎีการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโรเจอร์ เน้นถึงความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีเกสต่อลให้ความสำคัญกับการจัดระบบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาอีกครั้งหนึ่ง เช่น การพิจารณาปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ กัน ในขณะที่แนวคิดด้านพฤติกรรมนิยมกล่าวถึง ปรากฏการณ์ของการแก้ปัญหาโดยเน้นการเรียนรู้มาก่อน แต่วิธีการแก้ปัญหาจากทฤษฎีดังกล่าวมีลักษณะร่วมกัน คือ ขบวนการในการแก้ปัญหาของบุคคลแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. **ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา** เมื่อบุคคลตระหนักว่าตนมีปัญหาจะมีการคิดพิจารณาตัวปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดรอบคอบว่าปัญหาที่แท้จริง คืออะไร
2. **ขั้นวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา** คือ การวิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหา เป็นการหาสาเหตุของปัญหา
3. **ขั้นตอนสมมติฐาน** คือ การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ผู้ประสบปัญหาจะกำหนดแนวทางที่คาดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างไร
4. **ขั้นการปฏิบัติ** ติดตามผลและประเมินผล คือ ขั้นการลงมือแก้ปัญหาตามแนวทางที่ตนเลือกแล้วติดตามผลการปฏิบัติ และประเมินผลการแก้ปัญหาว่าได้ผลอย่างไร เพื่อจะได้ปรับปรุงหรือแก้ไขข้อบกพร่องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

โดยสรุป ถ้านำแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและขั้นตอนการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น มาใช้กับการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์สามารถสรุปเป็นขั้นตอนในการแก้ปัญหาดังนี้คือ

1. วิเคราะห์ปัญหาคณิตศาสตร์ของคุณ โดยศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาว่าอะไรคือ ปัญหา สาเหตุของปัญหามาจากองค์ประกอบใด บุคคลใดจะเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและ จะใช้วิธีการหรือสภาพการณ์ใดในการแก้ปัญหา
2. พิจารณาแนวทางเพื่อดำเนินการแก้ปัญหา
3. ตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ในการแก้ปัญหา
4. ดำเนินการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวทางที่ตนเลือก
5. ประเมินผลการแก้ปัญหาและรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่น เพื่อดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นปัญหาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้ที่อยู่ในวัยเรียน การประสบปัญหา การเรียนจึงเป็นเรื่องปกติ การยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น การเผชิญปัญหาและดำเนินการ แก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสมย่อมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

นิภา พงศ์วิรัตน์ (2520) ได้ศึกษาปัญหาทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียน มัธยมศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำนวน 361 คน พบว่า ปัญหาที่นักเรียนมีมากที่สุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับครู นักเรียนไม่กล้าถาม ครูเมื่อเรียนไม่รู้เรื่องและไม่ชอบครูทำให้ไม่อยากเรียน ครูให้งานมากเกินไปและขาดที่ปรึกษาทางการเรียน ส่วนลำดับรองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับสติปัญญา เชื่องช้า เรียนไม่ทันเพื่อน ปัญหาสุขภาพและปัญหาเกี่ยวกับสภาพที่อยู่ทางบ้าน และในปีถัดมา ระรินทร์ โพธิ์ศรี (2521) ได้ทำการวิจัยหาสาเหตุของการสอบตกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยศึกษากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ผลการวิจัยบางส่วนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภา พงศ์วิรัตน์ เนื่องจากพบว่า สาเหตุของการสอบตกที่สำคัญ ได้แก่สาเหตุเกี่ยวกับวิชาที่เรียน รองลงมาคือ สติปัญญาและวิธีการเรียนของนักเรียน วิชาที่เรียนนักเรียนระบุถึงสาเหตุของการสอบตกว่า วิชาที่สอบตกนั้นยากเกินไปและไม่ชอบวิชานั้น ส่วนวิธีการเรียนนักเรียนระบุว่าเรียนไม่รู้เรื่องแล้วไม่กล้าถามครู ไม่ค่อยได้ทำที่บ้าน ไม่ทบทวนบทเรียนและไม่สนใจเรียน

การวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 167 - 178) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนและครูจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 255 โรงเรียน จาก 39 จังหวัด ครู 5,442 คน นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18,364 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10,712 คน ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน ผู้ปกครองและสภาพทางบ้าน ตัวแปรที่เกี่ยวกับครูและสภาพทางโรงเรียน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ การขาดเรียน ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เช่น การเรียนอนุบาล การสอบตก ในด้านที่เกี่ยวกับครู ได้แก่ วุฒิของครู พฤติกรรมการสอนของครู สภาพส่วนตัวของครู ในด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน สภาพห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน อาคารเรียน แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดกระบวนการเรียนการสอนคือ พฤติกรรมการสอนของครูเพราะถึงแม้สภาพแวดล้อมจะไม่ดี หรือขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ถ้ากระบวนการเรียนการสอนดีก็สามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีได้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงศ์นิตย์ สันต์สภิตย์ (2530) ที่ศึกษาปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 พบว่า ปัญหาในโรงเรียนของนักเรียนมักมีสาเหตุมาจากครูบางคนไม่เอาใจใส่การสอน หรือครูบางคนปฏิบัติต่อนักเรียนไม่เหมาะสม เช่น ล้าเอียง ลงโทษรุนแรง เป็นต้น เช่นเดียวกับที่ เกมเชลล์ และสมิแลนสกี (Getzels and Smilansky 1983 : 307 - 316) ทำการวิจัยเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับรู้ปัญหาในโรงเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในโรงเรียนที่เป็นปัญหามากที่สุดตามการรับรู้ของนักเรียน คือ ความไม่ยุติธรรมของครูในการจัดการสอนและการลงโทษนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน

ปราณี แก้ววิทย์ (2510) ได้สำรวจปัญหาและวิธีการระบายอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวน 200 คน เป็นชาย 100 คน และหญิง 100 คน มีอายุระหว่าง 14 - 18 ปี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะปัญหาทางอารมณ์ของวัยรุ่น เด็กนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเรียน อึดอัดใจ ไม่พอใจกับสภาพโรงเรียน การเดินทางมาโรงเรียน ปัญหาที่รองลงมา คือ ปัญหาการเงิน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความคับแค้นใจกับครอบครัว เป็นต้น

2. วิธีการระบายอารมณ์ เมื่อไม่สบายใจนักเรียนมักต้องการอยู่คนเดียวเงียบ ๆ หรือพยายามลืมเรื่องนั้นเสีย ร้องเพลง อ่านหนังสือ รับประทานอาหารที่ชอบ เดินเล่น ปรับทุกข์กับเพื่อนที่เข้าใจ บางครั้งก็ไปดูภาพยนตร์ โดยทั่วไปนักเรียนชายจะปรึกษาเพื่อนสนิท ส่วนนักเรียนหญิงจะปรึกษามารดา รองลงมา คือ เพื่อนและบิดาตามลำดับ แต่บางส่วนเมื่อไม่สบายใจจะไม่ปรึกษาผู้อื่นเพราะอาย ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ความลับ หลังจากแก้ปัญหาแล้วนักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกสบายใจแต่บางส่วนก็ยังไม่สบายใจอยู่บ้าง.

หนูสุข จิตรนุสนธ์ (2521 : 96 - 98) ได้ทำการวิจัยถึงปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นต่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักเรียนที่เกี่ยวกับความกลัว ผลการวิจัยเรียงลำดับคือ นักเรียนไม่กลัวอะไรเลย กลัวการพูดหน้าชั้น กลัวการสอบ และกลัวครู

2. ปัญหาการปรับตัวกับเพื่อน นักเรียนมีการสำรวจและพยายามปรับปรุงตนเองให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มสูงสุด ร้อยละ 82.59 แต่มีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ร้อยละ 8.39

3. ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน นักเรียนมีปัญหา คือ เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่เข้าใจบทเรียนและกลัวการสอบ เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจสิ่งที่เรียน นักเรียนจะถามครูหลังสิ้นสุดชั่วโมงการสอน เมื่อมีปัญหาการเรียนจะปรึกษาคู่คลต่อไปในตามลำดับ คือ ถามเพื่อนร้อยละ 27.77 ถามครูผู้สอนวิชานั้นร้อยละ 26.60 ถามพ่อแม่หรือผู้ปกครองร้อยละ 13.71 และถามครูประจำชั้นร้อยละ 8.15

4. ปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับครู นักเรียนจะพูดคุยกับครูเป็นบางครั้งเท่านั้น เรื่องที่คุยด้วยมักเป็นปัญหาส่วนตัวและปัญหาวิชาการ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี 1983 เกตเซลส์ และ สมิแลนสกี (Getzels and Smilansky, 1983 : 307 - 316) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับรู้ปัญหาในโรงเรียน ของนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านรายละเอียดของปัญหา ลักษณะของปัญหา รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดและลักษณะของปัญหากับสติปัญญาของนักเรียน งานวิจัยกำหนดคำถามไว้ 3 ประการ คือ

1. เมื่อนักเรียนมีโอกาสเป็นผู้กำหนดปัญหาโดยอิสระ คือ ไม่มีการใช้แบบเลือกตอบ แบบมาตรา ประเมินค่าแต่ใช้คำถามปลายเปิด นักเรียนคิดว่าอะไรคือปัญหาในโรงเรียน

2. อะไรคือ เกณฑ์ของการกำหนดลักษณะของปัญหา

3. อะไร คือ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสติปัญญาของนักเรียน (Intellectual Characteristic) กับรายละเอียดเนื้อหา (Content) ของปัญหาตามความเข้าใจของนักเรียน รวมทั้งอะไรคือความสัมพันธ์ระหว่างทางสติปัญญาของนักเรียนกับชนิดของปัญหาที่นักเรียนเป็นผู้กำหนด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 ชั้นเรียน จำนวน 150 คน เป็นนักเรียนหญิง 90 คน และนักเรียนชาย 60 คน ใช้เวลา 4 คาบในการตอบแบบสอบถามโดยกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในชั้นเรียนคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ตอบแบบสอบถามครบถ้วนได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 122 คน เป็นนักเรียนหญิง 70 คน และนักเรียนชาย 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อกำหนดปัญหา และแบบวัดลักษณะทางสติปัญญา (Intellectual Characteristics) ผลการวิจัย พบว่า

1. รายละเอียดเนื้อหาของปัญหา (Content) ที่พบมากแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน

ก. นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดี ทำความผิด ร้อยละ 21

ข. กลุ่มเพื่อนและการคล้อยตามเพื่อน ร้อยละ 19

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับครู

ก. ครูไม่ยุติธรรม ไม่เอาใจใส่นักเรียน ร้อยละ 48

ข. ครูสอนน่าเบื่อ ครูไม่มีความสามารถในการสอน ร้อยละ 19

ค. การให้การบ้าน ผลการเรียนการสอน ร้อยละ 23

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษา

- | | |
|---|-----------|
| ก. เครื่องอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ | ร้อยละ 25 |
| ข. กฎระเบียบที่บังคับมากเกินไป | ร้อยละ 29 |
| ค. การติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนไม่ดีพอ เช่น
นักเรียนไม่สามารถพูดกับฝ่ายบริหารโรงเรียน | ร้อยละ 19 |

สรุปได้ว่า ปัญหาในโรงเรียนที่เป็นปัญหามากที่สุดตามการรับรู้ของนักเรียน คือ ความไม่ยุติธรรมของครู ได้แก่ การที่ไม่ปฏิบัติต่อศิษย์ในชั้นเรียนเดียวกันให้เท่าเทียมกัน ครูไม่ยุติธรรมในการลงโทษ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าในรายละเอียดปัญหาจะประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับเพื่อนและข้อจำกัดของสถานศึกษา แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือปัญหาเกี่ยวกับครู

2. ลักษณะปัญหา ลักษณะการระบุปัญหาของนักเรียนเป็นการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ego Centric) มากกว่าความรู้สึกที่มีต่อสังคม (Socially - Sensitive)

3. ด้านรายละเอียดและลักษณะของปัญหา ผลการวิจัย พบว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะทางสติปัญญาของนักเรียน การหาความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดของปัญหากับลักษณะทางสติปัญญาของนักเรียนตัดสินโดยการเปรียบเทียบเขาวัวปัญญา ความถนัดและความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) (หมายถึง การคิดตอบสนองสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ - ผู้วิจัย) ของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA ผลการวิจัย คือ

1. ความไม่ยุติธรรมของครู การประพฤติผิดของนักเรียน ระดับผลการเรียนและการสอน ข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางสติปัญญาของนักเรียน แต่ปัญหาสำคัญทั้ง 3 ประการ คือ ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ครูและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อลักษณะเฉพาะทางสติปัญญาของนักเรียน

2. กลุ่มของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางปัญญา ปัญหาของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา ความถนัดทางการเรียนและการคิดแบบอเนกนัย

3. การเบื่อครูของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและความถนัดทางการเรียน แต่จะสัมพันธ์กับการคิดแบบอเนกนัยของเด็ก นักเรียนที่มีความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัย จะเบื่อครูที่สอน โดยจัดสิ่งเร้าไม่เหมาะสมหรือไม่ให้นักเรียนได้แสดงความเป็นตัวของตัวเอง

จากงานวิจัยทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการเรียน มีสาเหตุมาจาก 3 แหล่งด้วยกัน คือ

1. ตัวนักเรียน ได้แก่ การขาดเรียน ขาดงานทางเศรษฐกิจของบิดามารดา มีปัญหาเกี่ยวกับวิชาที่เรียน มีวิธีการเรียนที่ไม่ดี เช่นนักเรียนไม่กล้าซักถามครูผู้สอน ไม่กระตือรือร้นในการเรียน เป็นต้น
2. ตัวครูผู้สอน สิ่งที่สำคัญ คือพฤติกรรมการสอนของครู ครูไม่เอาใจใส่การสอน ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ไม่ยุติธรรมกับนักเรียน ลงโทษนักเรียนรุนแรง
3. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ต่างกัน ส่งผลถึงปัญหาการเรียนของนักเรียน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กมีอุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องอำนวยความสะดวกน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

ในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของนักเรียนเมื่อมีปัญหาความวิตกกังวล นักเรียนจะใช้การแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือปรึกษาเพื่อนหรือปรึกษาบิดามารดาซึ่งแตกต่างกันไปตามเพศของนักเรียน ส่วนปัญหาการเรียน นักเรียนที่ไม่เข้าใจบทเรียนจะซักถามครูผู้สอนท้ายชั่วโมงเป็นบางส่วนแต่ส่วนใหญ่จะปรึกษาเพื่อนเป็นอันดับแรก ต่อมาจึงปรึกษาครูผู้สอนประจำวิชา ปรึกษาบิดา มารดาและครูประจำชั้นตามลำดับ

งานวิจัยส่วนใหญ่ดังกล่าวเป็นการสำรวจปัญหาของนักเรียนอย่างกว้าง ๆ ว่า นักเรียนมีปัญหาด้านใด ข้อมูลที่ได้จะบอกเพียงว่านักเรียนมีปัญหาด้านใด ปัญหาการเรียนเป็นเพียงปัญหาหนึ่งในอีกหลาย ๆ ปัญหาของนักเรียนวัยรุ่น สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงว่านักเรียนมีปัญหาการเรียนในด้านใด รายละเอียดของปัญหาเป็นอย่างไรและเมื่อเกิดปัญหานั้น ๆ นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาของตนเองอย่างไร ซึ่งการวิจัยในเรื่องนี้โดยตรงยังไม่มี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากการได้ทราบปัญหาการเรียนตลอดจนวิธีการที่นักเรียนใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้นจะเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนและเตรียมความพร้อมของนักเรียนเพื่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนั้นผลการวิจัยจะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีความเข้าใจปัญหา การเรียนของนักเรียนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงและเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาการเรียน จำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 8 โรงเรียน สุ่มจาก 4 จังหวัด โดยแบ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจำนวน 1 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภออื่น 1 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นระดับชั้นละ 20 คน โรงเรียนละ 60 คน เป็นนักเรียนหญิง 240 คน นักเรียนชาย 240 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 480 คน
2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะปัญหาการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนโดยมิได้ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียน เช่น ตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนระบุปัญหาการเรียนที่ตนเผชิญอยู่และวิธีที่ตนเองใช้ในการแก้ปัญหาตามการรับรู้ของนักเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

- | | | | |
|-------------|--------|--------------------------|--|
| ตัวแปรอิสระ | ได้แก่ | เพศ | ระดับชั้นเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 |
| ตัวแปรตาม | ได้แก่ | ปัญหาการเรียนของนักเรียน | วิธีการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน |

คำจำกัดความในการวิจัย

1. ปัญหาการเรียน หมายถึง ความรู้สึกคับข้องใจหรือสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่สบายใจเกี่ยวกับการเรียนและสภาพการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนทำให้นักเรียนไม่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียน แบ่งเป็น

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน หมายถึง อุปสรรคในการเรียนของนักเรียนที่มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง เช่น ไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่รู้จักวิธีการเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับครู หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนของครู ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน พฤติกรรมการสอนของครู การคุมระเบียบในชั้นเรียน เป็นต้น

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน หมายถึง อุปสรรคในการเรียนของนักเรียนที่มีสาเหตุมาจากเพื่อน

1.4 ปัญหาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง อุปสรรคในการเรียนที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในห้องเรียนหรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ไม่มีอาคารเรียนเพียงพอ เสียงดังรบกวนขณะเรียน

2. วิธีการแก้ปัญหาการเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนเมื่อตนเองเกิดปัญหาการเรียน เพื่อลดอุปสรรคในการเรียน

3. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจากเขตการศึกษา 6 ประจำปีการศึกษา 2532 ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

4. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี อ่างทอง ชัยนาท และอุทัยธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเรียนที่ชัดเจนมากขึ้นว่าปัจจุบันนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีปัญหาการเรียนอย่างไร และมีวิธีการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างไร ผลการวิจัยนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหาการเรียน การเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ยังเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตระหว่างนักเรียนวัยรุ่นและบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นอกจากนี้การได้ทราบวิธีการแก้ปัญหาซึ่งทางจิตวิทยาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคคลยังเป็นพื้นฐานนำไปสู่การช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตอย่างถูกต้องต่อไป